Татар мәктәбендә укучы балаларга
татар теленнән мәктәп олимпиадасы өчен биремнәр
10 нчы сыйныф
2016-2017 уку елы

Үткәрү вакыты- 120 минут
Максималь балл – *69*

I. Тестлардан дөрес җавапны билгеләгез.

1. Басымы дөрес күрсәтелгән сүзне билгеләгез. ***(2 балл)***

а) кай-та-сыз-мы′;

ә) кай-та-сы′з-мы;

б) кай-та′-сыз-мы;

в) ка′й-та-сыз-мы.

2. Татар алфавитындагы хәрефләр саны дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. ***(2 балл)***

а) 38;

ә) 36;

б) 39;

в) 40.

3. Бирелгән мисалдагы омонимнарның төрен билгеләгез: ***(2 балл)***

Яшен уйнап, күк күкрәде –

Беренче яшен.

Күк күкрәде, сискәндереп

Картын һәм яшен. (М.Шабаев)

а) омофон;

ә) омограф;

б) омоформа;

в) саф омоним.

4. Кулланылган рәвешнең төркемчәсе дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. ***(2 балл)***

Вакытны бушка уздырган кеше ахмак. (Мәкаль)

а) вакыт рәвеше;

ә) күләм-чама рәвеше;

б) урын рәвеше;

в) сәбәп-максат рәвеше.

5. Калын хәрефләр белән бирелгән фигыльгә дөрес морфологик анализ ясалган рәтне билгеләгез. ***(2 балл)***

Чәчәк күрсәтмәгән агачтан җимеш ***көтмә***. (Мәкаль)

а) боерык фигыль, затланышлы, тамыр сүз, юклыкта, IIзат берлек санда;

ә) боерык фигыль, затланышлы, тамыр сүз, барлыкта, IIзат берлек санда;

б) хикәя фигыль, затланышлы, тамыр сүз, юклыкта, IIзат берлек санда;

в)шарт фигыль, затланышлы, тамыр сүз, юклыкта, IIзат берлек санда.

6. Кисәкчәләре дөрес язылган сүзләрдән генә торган рәтне билгеләгез. ***(2 балл)***

а) иң матур, сөйли ич, кил че, кып-кызыл;

ә) кайттың мы, син генә, иң-зур, чем кара;

б) һичкайчан, әйт инде, чем-кара, матурдыр;

в) бик чибәр, кайт кына, һич кем, нәкъ үзе.

7. Модаль сүзләрдән генә торган рәтне билгеләгез. ***(2 балл)***

а) кебек, ягъни, чөнки, янәсе;

ә) ур-ра, соң, бугай, ахры;

б) дөрес, әлбәттә, бәлки, мөгаен;

в) әллә, ихтимал, сәлам, ич.

8. Җөмлә төре дөрес күрсәтелгән рәтне билгеләгез. ***(2 балл)***

Их, менә хәзер моны малайларга күрсәтәсе иде! (Р. Низамиев)

а) хикәя, тойгылы, җәенке, ике составлы, ким;

ә) боерык, тойгылы, җәенке, ике составлы, ким;

б) хикәя, тойгылы, җәенке, ике составлы, тулы;

в) хикәя, тойгылы, җәенке, бер составлы, тулы.

9. Җөмләнең төрен билгеләгез. ***(2 балл)***

Инде әбиемнең куллары каткан, бармаклары нечкәреп, сөякләнеп калган. (Н.Дәүли)

а) гади җөмлә;

ә) теркәгечле тезмә кушма җөмлә;

б) теркәгечсез тезмә кушма җөмлә;

в) күп тезмәле кушма җөмлә.

10. Күп иярченле катлаулы кушма җөмләнең төрен билгеләгез. ***(2 балл)***

Сынаган бар: сине сагынганда,

Әнкәй искә төшә нигәдер. (Г.Гыйльманов)

а) тиңдәш түгел иярүле;

ә) берничә төр иярүле;

б) тиңдәш иярүле;

в) бер-бер артлы иярүле.

11. Күп иярченле катлаулы кушма җөмләнең төрен билгеләгез. ***(2 балл)***

Әти алма, лимон, кара җимеш ише нәрсәләрне еш алып кайтса да, конфет, печенье кебек тәмле-томлылар гает шикелле зур бәйрәмнәрдә генә алып кайтылганлыктан, арзанлы камыр конфет та тансык иде безгә. (С.Әдһәмова)

а)тиңдәш иярүле;

ә) тиңдәш түгел иярүле;

б) бер-бер артлы иярүле;

в) берничә төр иярүле.

12. Җөмләдәге тыныш билгеләре дөрес куелган рәтне билгеләгез. ***(2 балл)***

Кара әле улым тыңла әле ипине алай мыскыл итеп типкәләп уйнарга ярамый бит (А.Шамов)

а) Кара әле, улым, тыңла әле: ипине алай мыскыл итеп, типкәләп уйнарга ярамый бит.

ә) Кара әле улым, тыңла әле: ипине алай мыскыл итеп, типкәләп уйнарга ярамый бит.

б) Кара әле, улым тыңла әле: ипине алай мыскыл итеп, типкәләп уйнарга ярамый бит.

в) Кара әле, улым, тыңла әле, ипине алай мыскыл итеп, типкәләп уйнарга ярамый бит.

II. Теоретик бирем.

Иярченле кушма җөмләләрдәге тыныш билгеләрен аңлатып языгыз. Фикерләрегезне мисаллар ярдәмендә дәлилләгез. ***(10 балл)***

III. Грамматик һәм иҗади бирем.

Сүзләргә сузык авазлар өстәп, мәкальне языгыз, түбәндә бирелгән грамматик һәм иҗади биремнәрне үтәгез.

БЛТР КСКНГ, БЙЛ КЧКРМЙЛР. ***(4 балл)***

1. Мәкальдәге сүзләргә морфологик анализ ясагыз. ***(4 балл)***

2. Җөмлә кисәкләренең асларына сызыгыз, җөмләнең схемасын сызыгыз, билгеләмә бирегез. ***(10 балл)***

3. Өченче сүзгә фонетик анализ ясагыз. ***(4 балл)***

4. Мәкальдә кулланылган сүзләрнең мәгънәле кисәкләрен билгеләгез. ***(4 балл)***

5. Беренче сүзнең синонимын языгыз. ***(2 балл)***

6. Әлеге тема белән бәйле фикерләрегезне 12-15 җөмләдән торган бәйләнешле текст итеп языгыз. ***(7 балл)***